

ET INDISK BEGREB I NYE KLÆDER

FISKERNE FRA KERALA

En smuk morgen i 2011 sad jeg og nød en solopgang på en strand i Kerala i Indien. Jeg var i gang med et længere feltarbejde for at studere sydindisk hinduisme.

Den hvide sandstrand var omgivet af høje palmetræer, og store havørne svævede på himlen. Kun lyden af et par præster, der reciterede deres mantra i et nærliggende tempel, og cirka tyve fiskeres rytmiske sang brød stilheden. De var i gang med at trække et fiskenet ind til land. Det tog dem flere timer. Men tid havde dette lille fiskerfolk tilsyneladende nok af. For ingen syntes at have travlt.

Det lille fiskersamfund af hinduer har i generationer boet i små hytter ud til havet. Men efter tsunamien ramte deres kyst den 26. december 2004, måtte de genopbygge hytterne med vægge af blikplader og bambusblade som tag.

”Havet både tager og giver”, sagde en af fiskerne, da jeg spurgte til konsekvenserne af tsunamien. Og han uddybede ved at sige, at der er en mening med det meste. Ikke mindst set i bagklogskabens lys kunne han godt forstå, hvorfor guderne måtte straffe det lille samfund. Der

var ophobet for meget dårlig karma i det: Nogle beboere drak for meget, og endnu flere af dem glemte at ofre dagligt til guderne.

Desuden kunne han pege på flere landsbybeboere, som ikke efterlevede deres *dharma*, hvilket vi bedst kan oversætte med den moral og etik samt handlingsmønstre, som de som medlemmer af fiskerkasten skal efterleve. Det var ikke mindst deres svigt, som ifølge den lokale guru havde forårsaget tsunamien.

Den første del af fiskerens forklaring kan vi alle på en eller anden måde godt forstå: De har ikke æret deres guder, men levet i synd, og derfor bliver de straffet med tsunamien. Det er straks sværere for os at sætte os ind i, hvad *dharma* betyder, især når vi drager karma med ind i ligningen. Vi kan måske definere den fælles betydning som en form for prædestination eller skæbne, men disse to begreber er alligevel ikke helt dækkende.

For fiskerne i Kerala er ikke i tvivl om, at de har fået den plads i livet, som de har fortjent. Det skyldes ene og alene den karma, de hver især har samlet sammen i deres tidligere liv. Og for at kunne sikre sig en bedre genfødsel, skal de ikke bare udføre alle mulige gode gerninger, men leve efter lige præcis de moralske og etiske leveregler, som deres fiskerkaste definerer.

For selve ordet 'karma', som oprindeligt er sanskrit, betyder ikke bare 'handling' eller 'gerning', men er i indisk religion også tæt knyttet til ideen om genfødslernes kredsløb. På den måde forpligter karma-begrebet fiskerne til en bestemt levevis og forklarer dem også, hvorfor de

har en hård dagligdag, og hvorfor de skal handle på en bestemt måde for fællesskabets bedste. Og det forklarer dem også, hvorfor de lige netop er født som fiskere og ikke præster eller for den sags skyld de europæiske turister, der var ved at indfinde sig på luksushotellernes strandstole ikke langt derfra.

Karma synes altså at dække over et ganske enkelt regnskab. Har du samlet god karma, vil du få en bedre position, næste gang du bliver genfødt. Har du samlet dårlig karma, ryger du nedad i hierarkiet; fra fisker til tigger eller endnu værre til herreløs gadehund. Gode handlinger skaber plus, og dårlige handlinger minus på karmakontoen.

Men så ligetil er det store karmaregnskab desværre ikke helt. Heller ikke, når det gælder fiskerne i Kerala. Faktisk er det nærmest matematik for viderekomne, hvorfor fiskerne også lader samfundets kloge hoveder om at regne det ud for dem. Men de ved, at god karma for en fisker ikke nødvendigvis er lig med god karma for en brahmanpræst fra samfundets højeste kaste.

Karma er også et relativt fænomen. Det varierer fra person til person og vil altid være tæt knyttet til kaste eller samfundsposition, køn og livsstadium. På den måde er karma også et konservativt begreb, da det understreger, at skomageren skal blive ved sin læst og gøre det så godt som muligt.

Med tsunamien i 2004 måtte fiskerne jo indse, hvor farligt det kunne være ikke at følge de dharmiske leveregler for deres kaste. Straffen rammer nemlig ikke kun den

landsbybeboer, som har forsynet sig mod karmasystemet, med en dårligere genfødsel; det rammer også familien, samfundet, verden og i sidste ende hele universet.

Og i 2011 stod det altså igen galt til, tordnede fiskernes lokale guru. Tsunamien var kun et forvarsel, hævdede han, for klimaforandringerne talte et tydeligt sprog. Hvis menneskeheden ikke handlede snart, ville der følge endnu værre katastrofer. Vi lever nemlig ifølge den hinduistiske tidsregning i *Kali yuga*, dvs. den mørke tidsalder, hvorfor det er endnu vigtigere at opretholde god dharma.

Det var lidt hårdt at høre på, syntes fiskerne, men de vidste, at de bare skulle gøre det så godt, de kunne, og ikke mindst opdrage deres børn til det samme. Det ville skabe god karma på alle planer, håbede de, selv om det der med forurening, klimaforandringer og hele menneskeheden var lidt for abstrakte størrelser. Lige nu var de i gang med at fiske efter aftensmad.

Mændene arbejdede rytmisk på stranden, men pludselig skyndte alle de ældre mænd, kvinder og børn, som øjeblikket før havde siddet oppe omkring hytterne, sig ned til havet. Næsten samtidig sprang en af fiskerne ud i vandet for at få nettet fanget ind og slæbe det op på strandbredden.

De var alle sammen spændte på dagens fangst. Og de brød næsten ud i jubel, da de opdagede en stor blæk-sprutte i nettet. Det blev en god dag. Fiskerne havde gjort deres del, og derfor havde guderne og den gode karma været med dem.

Med fiskerne i Kerala som eksempel kan vi altså

skelne imellem to overordnede former for karma, som alligevel hænger uløseligt sammen: **Karma kan både beskrive selve de handlinger, vi udfører, og den metafysiske konsekvens af vores handlinger.** Den første form har betydning for livet nu og her, såvel for det enkelte menneske som det fællesskab, han eller hun indgår i, mens den sidste form afgør, hvilken genfødsel vi hver især får, og endda verdens tilstand som sådan. Det er i hvert fald, hvad Kerala-fiskernes lokale guru kunne læse ud af hinduismens såkaldte lovbøger, *dharmashastras*.

FRA STRANDSTOL TIL EUROVISION SONG CONTEST

Mange af de europæiske turister syntes dengang i 2011 sikkert også, at deres liv var opfyldt af karma, endda en rigtig god en af slagsen. Solen skinnede, en kold *gin og tonic* ventede lidt senere på dagen, og de havde parkeret hverdagens stress tusindvis af kilometer væk.

Et par stykker af dem satte sig ved siden af mig, primært for at tage billeder af fiskernes blå både med gudebilleder malet på boven og med den opgående sol som en idyllisk baggrundskulisse. Turisterne jublede også, da blæksprutten snoede sig i nettet. Måske ikke så meget i solidaritet med fiskerne, men det gav gode billeder til Facebook og mindede dem – og mig – om, at vi i Europa trods alt har det meget nemt.

Senere på dagen mødte jeg nogle af de samme turister oppe ved området største turistattraktion. Et stort hindutempel, hvor også en del tiggere ikke overraskende

forsamlede sig. Nogle af dem var gamle og havde ingen familie til at brødføde sig, andre fremviste åbenlyst, at de manglede en arm eller et ben. Det syn fik mange af turisterne til at gribe til lommerne, så de kunne give lidt til tiggerne, men også til deres samvittighed. For det føles godt at give ud af sit overskud; det må give god karma.

Jeg har det selv på samme måde. Ikke kun dengang, men hver gang jeg giver en skærv til for eksempel Røde Kors eller Folkekirkens Nødhjælp. Og netop den følelse refererede Venligboerne i efteråret 2016 også til, da de i Politiken opfordrede københavnere til at hjælpe flygtninge med følgende overskrift: "Giv en hånd med lektiehjælp, sprogkurser og non-profit kaffesalg. Hvis du følger denne guide, garanterer vi god karma i overflod".

Karma-begrebet er altså ikke kun et fænomen, som påvirker fiskerne i Kerala. På linje med andre østlige udtryk som zen, mantra og avatar benytter vi det i dag flittigt i Vesten, men på vores egen måde. For modsat Keralas fiskere bruger vi næsten altid karma i en overført og oftest positivt ladet betydning, nærmest som udtryk for en følelse eller en tilstand, der påvirker os nu og her.

Det ved reklamebranchen, der benytter 'karma' til at sælge deres produkter. Mine krydrede Thai-snacks lover for eksempel at fylde mig med god karma, og min genbo har en Beetle, som Volkswagen i 2012 lancerede med følgende slogan: "Det siges, at hvis man har været god i et liv, bliver man belønnet i det næste ... Beetles genfødt". Og når min genbo er blevet træt af at køre bil, ja, så kan han tage sig en lur i sit soveværelse, hvor han har en